

Beleidsplan

Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022

Beleidsplan voor- en vroegschoolse educatie
in de gemeente Epe voor de periode 2019-2022

1 Inleiding

Voor de uitvoering van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) in de gemeente Epe wordt al vanaf 2002 vanuit een gezamenlijk plan gewerkt. In samenwerking tussen peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, basisscholen, gemeente Epe, CJG Epe, jeugdgezondheidszorg, bibliotheek en welzijnswerk is een groot aantal initiatieven ontplooid rondom voor- en vroegschoolse educatie¹. In het beleidsplan staan deze initiatieven genoemd, in het hierbij bijbehorende jaarlijkse activiteitenprogramma zijn de daadwerkelijke acties (uitvoeringsprogramma's) beschreven.

In dit beleidsplan wordt ingegaan op het beleid gedurende de gehele OAB periode van januari 2019 tot en met december 2022. Dit sluit aan op de periode waarvoor de rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid is vanuit het Rijk is toegekend.

Gedurende deze OAB-periode zullen er grote wijzigingen plaats vinden met betrekking tot VVE. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan uitbreiding van het aantal uren VVE aan doelgroeppeuters van 10 naar 16 uur. Dit zal ook grote gevolgen hebben voor de uitvoering van OAB. Momenteel is nog niet volledig te overzien welke gevolgen dit precies zijn; dit zal in de loop van 2019 meer duidelijk worden. Het is dus mogelijk dat tijdens deze OAB-periode het beleidsplan op enkele punten gewijzigd en aangepast wordt.

2 wettelijke en gemeentelijke kaders

2.1 Wettelijke (landelijke) kaders

2.1.1 Wet- en regelgeving

Het wettelijke kader voor het toezicht wordt gevormd door een aantal verschillende wet- en regelgevingen:

- de Wet Kinderopvang
- Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang (IKK, wordt deels ingevoerd vanaf 2018)
- de Regeling Wet Kinderopvang
- de Gemeentewet
- de Wet op Primair Onderwijs (WPO),
- de Wet op Onderwijs Toezicht (WOT)
- het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (gewijzigd 26 april 2017)

Eind mei 2017 zijn door de Eerste Kamer twee wetten aangenomen, de Harmonisatiewet en de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK).

De Harmonisatiewet regelt dat het peuterspeelzaalwerk en kinderopvang aan dezelfde eisen moeten voldoen. Vanaf 1 januari 2018 valt het peuterspeelzaalwerk onder de definitie van kinderopvang. Daardoor is peuterspeelzaalwerk als zelfstandige categorie in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen vervallen en wordt de kortdurende peuteropvang net als dagopvang in een kindercentrum aangeboden. Verder zijn de verschillen in de financieringsstructuur van het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang verdwenen; voor het peuterspeelzaalwerk geldt nu ook dat als ouders recht hebben op kinderopvangtoeslag de bekostiging deels (naast de eigen ouderbijdrage) gaat via deze toeslag.

¹ **Voorschoolse educatie:** een programma dat door gekwalificeerd personeel wordt verzorgd in de kinderopvang voor doelgroepkinderen van 2 en 3 jaar.

Vroegschoolse educatie: een programma dat wordt verzorgd in groep 1 en 2, niet zijnde een schakelklas, van een basisschool voor doelgroepkinderen van 4 en 5 jaar.

De Wet IKK regelt de kwaliteitseisen waaraan kinderopvangorganisaties moeten voldoen. Deze wet is ingegaan op 1 januari 2018, maar delen van deze wet zijn later van kracht gegaan. Zo is de nieuwe beroepskracht-kind ratio (bkr) voor zowel de babygroep als voor de BSO uitgesteld tot 1 januari 2019 om de organisaties meer tijd te geven om zich hierop in te stellen. Ook de verhoging van de maximum te vergoeden uurprijs voor de kinderopvangtoeslag voor de bekostiging van de nieuwe bkr, wordt uitgesteld.

Het besluit Kwaliteitseisen VVE is in april 2017 gewijzigd in Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Het oude besluit is aangevuld met een artikel waarin de opleidingseisen voor pm'ers (pedagogisch medewerkers) die werkzaam zijn op VVE-locaties is geregeld.

Het toezicht door zowel GGD als Inspectie van het Onderwijs is gebaseerd op bovenstaande wetgeving en wordt dus bij wijzigingen van die wetten op haar beurt aangepast. Dat betekent dat het toezicht door de GGD evenals het toezichtkader van de Inspectie van het Onderwijs in de komende tijd nog op een aantal punten wordt bijgesteld.

Van 2018 tot begin 2019 loopt de pilot 'Herijken toezicht VVE en kinderopvang'. Het doel is om voorstellen voor verbetering van het toezicht te formuleren en een landelijk beeld van de kwaliteit van VVE vast te stellen. Er wordt onderzoek gedaan bij 15 gemeenten en 125 VVE-locaties in die gemeenten. Er worden vragen gesteld aan gemeenten, houders, schoolbesturen en GGD over samenwerken aan de kwaliteit van VVE en kinderopvang in de gemeente.

2.1.2 Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab) heeft tot doel onderwijsachterstanden, waaronder taalachterstanden, van kinderen vroegtijdig te signaleren en te bestrijden zoals bedoeld in de artikelen 165, 166, 167 en 167a van de Wet op het primair onderwijs (WPO). Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het realiseren van een aanbod van voorschoolse educatie en het inrichten van zomerscholen en schakelklassen ter voorkoming of bestrijding van onderwijsachterstanden. Het doel van deze maatregelen is om kinderen te ondersteunen die op basis van hun omgevingskenmerken een vergroot risico lopen op een onderwijsachterstand.

Gemeenten hebben op grond van de artikelen 165, 166 en 167 WPO een verplichting tot het aanbieden van voldoende voorzieningen met voorschoolse educatie in zowel aantal als spreiding voor kinderen met een risico op een onderwijsachterstand binnen de gemeente. Ter tegemoetkoming in de kosten van deze verplichtingen ontvangen gemeenten een specifieke uitkering op grond van artikel 168a WPO. Het aan gemeenten toegekende bedrag kan ook worden besteed aan zomerscholen en schakelklassen in het basisonderwijs, aan varianten daarvan of aan andere activiteiten die de beheersing van de Nederlandse taal van leerlingen in het basisonderwijs bevorderen.

De regering wil met de verdeling van de middelen bereiken dat gemeenten in staat zijn hun wettelijke opdracht voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid en de daaruit voortvloeiende verplichtingen te realiseren. Belangrijk onderdeel hiervan is het zorgdragen voor een voldoende aanbod van voorschoolse educatie dat voldoet aan de kwaliteitseisen.

Ook basisscholen ontvangen middelen voor onderwijsachterstanden-beleid, zij ontvangen dit rechtstreeks van het Rijk.

2.1.3 harmonisatie peuterspeelzaal en kinderopvang

Per 1 januari 2018 zijn peuterspeelzalen omgevormd tot kinderopvanglocaties. Dat is geregeld in de Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Voormalige peuterspeelzalen moeten hiermee voldoen aan de hogere kwaliteitseisen die al golden voor kinderdagverblijven. Daarnaast is er ook een wijziging gekomen in financiering: ouders die recht hebben op kinderopvangtoeslag komen

rechtstreeks onder de kinderopvang te vallen en hebben geen recht meer op een gemeentelijke bijdrage als ze naar de voorschool gaan. Ouders die geen gebruik kunnen maken van kinderopvangtoeslag ontvangen wel een gemeentelijke subsidie als hun kind naar de voorschool gaat. In Epe was dit al enige jaren eerder afgesproken en in werking getreden.

Hoewel de eisen van de verschillende soorten opvang nu gelijk zijn getrokken, blijven we voor het overzicht toch praten over kinderdagopvang, peuteropvang en peuterspeelzaal om een onderscheid te kunnen maken tussen wijze van financiering en leeftijd.

2.2 Gemeentelijke kaders

2.2.1 Voorgaande Beleidsplannen OAB

Het beleidsplan OAB 2019-2022 is een voortzetting van de voorgaande OAB-beleidsplannen; projecten en initiatieven die in het verleden op basis van OAB zijn opgezet en succesvol zijn gebleken, zullen worden voortgezet.

Eerdere beleidsplannen waren er in 2002-2005, 2006-2010 en 2011-2018

2.2.2 Beleidskader Epe onderwijsperspectief

De stuurgroep Onderwijsperspectief (met daarin vertegenwoordigd: voorscholen, welzijnswerk, basisscholen, speciaal basisonderwijs, voortgezet onderwijs, CJG en gemeente) ontwikkelen gezamenlijk een toekomstvisie. In deze toekomstvisie worden met name de 2 deeltrajecten verder verdiept. Dit zijn 'duurzame kind voorzieningen' en 'expertisecentrum'.

Het doel is 'Meer (kwaliteit en toekomst) in het onderwijs met minder (kinderen)'; realiseren van duurzaam, kwalitatief en goed onderwijs en zorg voor 0-23 jarigen in onze krimpregio en, met inachtneming van de diversiteit in het basisonderwijs wat betreft richting en identiteit, te komen tot meer schoolbestuurlijke samenwerking ter versterking van een stevig onderwijskundig netwerk. Uiteindelijk is het streven te komen tot 'Epe als onderwijsdorp', waarbij thuisnabij en passend onderwijs wordt geboden, onderwijs opvang welzijn en zorg samenwerken en ondernemen, waarbij ouders kunnen kiezen én waar expertise aanwezig is om een doorgaande leer- en ontwikkelijn te realiseren voor ieder kind.

2.2.3 LEJA

Gemeenten en schoolbesturen zijn verplicht overleg te voeren over:

- het onderwijsachterstandenbeleid, vooral afstemming binnen de VVE (doorgaande leerlijn)
- het bevorderen van integratie / tegengaan van segregatie (spreidingsbeleid)
- afstemming over inschrijvings- en toelatingsprocedures

Deze en nog meer onderwerpen komen op de zogenaamde 'lokaal educatieve jeugd agenda' aan bod.

Via LEJA zullen gezamenlijke afspraken worden gemaakt en vastgelegd voor het totale OAB beleid, en is ook de opdracht gegeven aan de werkgroep VVE om het beleid rondom OAB op te stellen en uit te werken.

2.2.4 Collegeprogramma 2018-2022

Het motto van het Collegeprogramma 2018-2022 is 'sociaal, duurzaam en verbindend'.

Sociaal en duurzaam betekent hier dat je in onze gemeente nu en in de toekomst op een prettige manier kunt wonen, werken en actief kunt zijn in je vrije tijd. Een gemeente zijn waar je naar elkaar omkijkt en je actief inzet voor je woon- en leefomgeving, ook voor toekomstige generaties. Voor bezoekers betekent het een aantrekkelijk verblijf bieden.

Verbindend door samen met inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven te investeren in de samenleving. Vanuit een open en transparante houding, met elkaar zichtbare stappen maken, vertaald in concrete acties.

Dit sluit naadloos aan bij bovenbeschreven plannen.

2.2.5 Financiën

Epe ontvangt voor een rijksbudget voor het uitvoeren van onderwijsachterstandenbeleid. Dit is een specifieke uitkering ten behoeve van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022. De gemeente zal ook voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022 rijksmiddelen ontvangen, maar de hoogte daarvan wordt jaarlijks bepaald.

Indien de uitkering in een van de jaren 2019, 2020 en 2021 niet of niet geheel is besteed aan het doel waarvoor deze is bestemd, mag het resterende bedrag worden besteed in een volgend jaar, maar uiterlijk in 2022.

Jaarlijks dient de gemeente verantwoording af te leggen over de besteding van deze middelen via de jaarrekening van de gemeente volgens de SISA-methode (single information single audit).

In het jaarlijks op te stellen activiteitenprogramma onderwijsachterstandenbeleid zullen de bedragen worden opgenomen.

3 Doelstellingen 2019-2022

Vooraf jonge kinderen met een risico op een leerachterstand in de Nederlandse taal hebben die goede voorbereiding nodig, voordat ze de stap maken naar de basisschool. Juist dán is extra aandacht nodig. Voor deze kinderen zijn verschillende maatregelen getroffen die allemaal moeten bijdragen aan het versterken van een rijke speelleeromgeving waarin deze kinderen opgroeien. We willen:

- Alle kinderen bereiken (Aanbod, bereik en toeleiding)
- Professionele begeleiders (Taalniveau 3F)
- Samenwerken met ouders (Ouderbetrokkenheid)
- Aansluiten op de basisschool (Doorgaande lijn)
- Doelgericht werken aan resultaten (Resultaatafspraken)
- Goede kwaliteit bieden (Kwaliteitszorg)

Dit is vertaald in de volgende doelstellingen onderwijsachterstandenbeleid voor de gemeente Epe in de periode 2019-2022:

1. Bepalen van de VVE doelgroep
2. Aanbod, bereik en toeleiding van de VVE doelgroep
3. Realiseren van kwalitatief volwaardig aanbod VVE
4. Doorgaande leerlijn VVE
5. Taalonderwijs aan niet-Nederlands sprekende leerlingen en/of Schakelklas
6. Ouderbetrokkenheid
7. Resultaatafspraken
8. Kwaliteitszorg

Doelstelling 1: Bepalen VVE doelgroep

De Wet Primair Onderwijs (WPO) bepaalt dat de gemeente in overleg met schoolbesturen en directies van peuter- en kinderopvang vaststellen welke kinderen in aanmerking komen voor voorschoolse educatie (WPO artikel 167, lid 1a); dus welk kind tot de VVE doelgroep behoort. Door de doelgroep op lokaal niveau zo goed mogelijk te identificeren kan op maat gewerkt worden aan het bestrijden van onderwijsachterstanden.

In de OAB 2010-2018 werd tot de doelgroep berekend:

- kinderen die op basis van de gewichtenregeling Primair Onderwijs tot de doelgroep behoren;
- kinderen bij wie een achterstand in de taalontwikkeling wordt geconstateerd (erkende toets bij het consultatiebureau/JGZ), en / of
- kinderen van wie (één van) de ouders een inburgeringscursus of een andere NT2 taalcursus bij een ROC volgen.

In de praktijk bleek het opleidingsniveau van de ouders (vormt de basis van de gewichtenregeling Primair Onderwijs) echter geen uniforme voorspeller te zijn van het feit of een kind een (risico op) taalachterstand heeft; er zijn voorbeelden genoeg van ouders met een lage opleiding die het kind wel in een taalrijke omgeving laten opgroeien waardoor het kind geen taalachterstand heeft. Of ouders met een hogere opleiding wiens kind wel een taalachterstand heeft. Voor OAB 2019-2022 is daarom gebruik gemaakt van een nieuwe indicator die het risico van een kind op een achterstand beter in beeld brengt dan alleen het criterium van opleidingsniveau van de ouders. Bij deze nieuwe indicator wordt naast het opleidingsniveau van de ouders ook gekeken naar het land van herkomst van de ouders, de verblijfsduur in Nederland en het feit of het gezin in de schuldsanering zit. Besloten is daarom om het opleidingsniveau van de ouders als enkel criterium niet meer als kenmerk op te nemen.

Wat als leidend moet worden gezien, is het feit of het kind een taalachterstand heeft. Dit bepaalt of een kind tot de doelgroep behoort of niet.

In de OAB 2019-2022 wordt tot de doelgroep gerekend;

- Kinderen bij wie een achterstand in de taalontwikkeling wordt geconstateerd (erkende toets bij het consultatiebureau/JGZ);
- kinderen van wie (een van) de ouders een inburgeringscursus of een andere NT2 taalcursus volgen.
- Kinderen van arbeidsmigranten die niet inburgeringsplichtig zijn en korter dan 4 jaar in Nederland zijn.
- Kinderen waarvan het CJG heeft gesignaleerd dat dit kind (tijdelijk) iets extra's nodig heeft voor de ontwikkeling, waardoor of waarna dit kind aan de reguliere voor- en vroegschool deel kan nemen (dus geen kinderen met een medische oorzaak, ernstige achterstand of beperking)

Ter overweging nog opnemen als doelgroep definitie:

- Kinderen die in een zeer taalarme omgeving opgroeien en hierdoor een grote kans hebben (in de toekomst) een taalachterstand te ontwikkelen.

De beoordeling (indicering) of een peuter tot de doelgroep behoort wordt gedaan door het consultatiebureau/JGZ; zij geven de VVE verklaring af. Het CJG (waar consultatiebureau/JGZ gesitueerd is) moet dus heldere kaders hebben wat wel en geen doelgroep is, dus wat wel of geen taalachterstand is. Deze moeten opgesteld worden, zodat het afwegingskader voor iedereen duidelijk is.

Dit houdt dus ook in dat alle kinderen én hun thuissituatie bij het CJG in beeld moeten zijn. Deze VVE verklaring is nodig om in aanmerking te komen voor een gesubsidieerde VVE-plek.

Als een kind al naar een voorschool gaat, en de pedagogisch medewerkers vermoeden een taalachterstand, zou dit advies van de pedagogisch medewerkers ook mee moeten tellen in de beoordeling voor afgifte van een VVE verklaring door het CJG. De beoordeling van pedagogisch medewerker moeten hier dus een zwaardere rol in krijgen dan dat tot heden het geval is geweest. Dit houdt ook in dat er een nauwere samenwerking tussen de voorscholen en CJG is, en er op meer gelijkwaardige basis gebruik wordt gemaakt van elkaars expertise in de beoordeling van taalachterstand; er wordt daardoor meer gezamenlijk beoordeeld.

Om te beoordelen of het kind een taalachterstand heeft en wat hier de oorzaak van is, wordt soms ook gebruik gemaakt van externe organisaties of instellingen. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan een audiologisch centrum om te beoordelen of er sprake is van een gehoorschade. Het gebeurt echter regelmatig dat er een lange wachtlijst is. Om te voorkomen dat er nog meer taalachterstand ontstaat, moeten deze kinderen de mogelijkheid aangeboden worden om tijdelijk een VVE-indicatie te krijgen in afwachting van het vervolgonderzoek. Belangrijk hierbij is wel dat er duidelijk aan de ouders gecommuniceerd wordt dat dit een tijdelijke VVE verklaring is, en er geen rechten voor een eventueel vervolg aan verbonden kunnen worden. Het CJG kan deze tijdelijke VVE-indicatie afgeven. Voorwaarde is wel dat een kind ook baat moet hebben bij de VVE-indicatie; als de taalachterstand bijvoorbeeld ontstaan is wegens een lichamelijke beperking kan een uitbreiding van VVE uren hier niet altijd een oplossing voor zijn.

Hoewel over het algemeen kinderen vanaf 2,5 jaar pas VVE gaan volgen in een voorschoolse voorziening, is het wenselijk in bepaalde gevallen om kinderen van niet-Nederlands sprekende ouders al met 2 jaar naar de voorschool te laten gaan (eventueel voor minder uren per week dan de vastgestelde 10 uur voor doelgroepkinderen, als het kind dit nog niet aan zou kunnen). Dit alles om de taalachterstand zo vroeg mogelijk te verkleinen. Het consultatiebureau/JGZ geeft ook hiervoor de verklaring af.

In de periode 2010-2018 was bij het opvullen van een VVE-plek ook van belang of ouders recht hebben op kinderopvangtoeslag. Gedachte hierbij was dat kinderen die recht hebben op kinderopvangtoeslag over het algemeen toch al wel minimaal 2 dagdelen a 5 uur naar de voorschool gaan, waardoor aan de geldende eis van 10 uur VVE per week werd voldaan. In de praktijk bleek echter dat er toch een gedeelte van deze groep was, die wegens de kosten niet naar een voorschool ging. Ouders betalen een hogere bijdrage dan ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, wat een reden kon zijn om niet naar een voorschool te gaan. Om zoveel mogelijk doelgroepkinderen te bereiken, is daarom besloten om de behoefte van het kind centraal te stellen en niet het feit of er

wel of geen recht is op kinderopvangtoeslag. Dit houdt in dat alle kinderen die een VVE verklaring hebben van het consultatiebureau/JGZ recht hebben op een gesubsidieerde VVE-plek. Uiteraard geldt hierbij wel dat eventuele extra opvanguren boven de vastgestelde VVE-uren voor eigen kosten van de ouders zijn én er geen kinderopvangtoeslag aangevraagd kan worden voor de VVE uren. De kinderopvangorganisaties houden dit in hun administratie bij.

Ook basisscholen ontvangen middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Voorheen werden deze middelen verdeeld op basis van de gewichtenregeling en de impulsregeling. Er wordt echter ook voor het basisonderwijs een nieuwe verdeelsystematiek ontwikkeld, meer gelijk aan die van de voorschoolse opvang.

Doelstelling 2: Aanbod, bereik en toeleiding van de VVE-doelgroep

Aanbod

Gemeenten hebben op grond van de artikelen 165, 166 en 167 WPO een verplichting tot het aanbieden van voldoende voorzieningen met voorschoolse educatie in zowel aantal als spreiding voor kinderen met een risico op een onderwijsachterstand binnen de gemeente.

De gemeente is verplicht te zorgen voor een dekkend aanbod van voorschoolse educatie voor kinderen met een risico op een achterstand in de Nederlandse taal. Dit betekent dat de gemeente zorg moet dragen voor minimaal zoveel VVE-plekken als er doelgroepeuters zijn volgens de gewichtenregeling. Gemeenten kunnen hun doelstelling vergroten met hun eigen, door de gemeente en partners vastgestelde, doelgroepdefinitie. In het wetsartikel is verder aangegeven dat het aanbod van voldoende kwaliteit moet zijn. Daarnaast is het de taak van de gemeente om zich in te spannen deze kinderen daadwerkelijk te bereiken (WPO, artikel 167).

Er moet dus een voldoende aanbod van VVE-plekken zijn om alle doelgroepkinderen een VVE-plek aan te bieden. Bij een beperkt aantal plekken heeft een doelgroepkind voorrang op een niet-doelgroepkind. Aangezien er nagenoeg geen wachtlijsten zijn kan aan deze voorwaarde worden voldaan.

In 2019 moet een doelgroepkind 10 uur VVE per week volgen, vanaf 2020 is dit 16 uur per week. Niet iedere locatie is 10 of 16 uur per week geopend. Het streven is om een kind op één locatie VVE aan te bieden, kinderen zullen dan ook zoveel mogelijk naar deze locaties worden doorverwezen. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan kan dit inhouden dat een kind mogelijk 1 of meerdere dagdelen VVE op een andere locatie moet volgen om aan de minimale aantal uren te kunnen voldoen. Het niet voldoende open zijn van een voorschoolse voorziening is geen reden voor het kind om minder uren VVE te mogen volgen.

Per situatie moet bekeken worden of extra openstelling van de locatie wenselijk en/of financieel haalbaar is.

Als een doelgroepkind gebruik maakt van gesubsidieerde VVE plek, is het ook verplicht om het hiervoor bestemde aantal uren VVE te volgen. Het (structureel) hiervan afwijken kan resulteren in het ontnemen van de VVE plek en de VVE subsidie.

Bereik

Het CJG (consultatiebureau en JGZ) is altijd al een belangrijke samenwerkingspartner geweest in signalering en toeleiding. Zij heeft de taak om te signaleren of een kind een (risico op een) taalachterstand heeft als gevolg van onvoldoende taalaanbod in de eigen omgeving. Vervolgens verwijzen zij indien nodig ouders naar een VVE-voorziening.

Ouders worden middels een folder geïnformeerd over de voorschoolse voorzieningen; deze wordt door de gemeente verzonden op het moment het kind 2 jaar oud wordt.

In deze OAB-periode krijgen de pedagogisch medewerkers dus ook een rol in het bereiken van de doelgroepkinderen, als deze als een niet-doelgroepkind naar de voorschool gaat. Zij hebben een rol in het signaleren, doorverwijzen naar het consultatiebureau en het toeleiden naar een VVE-plek.

Uit landelijk onderzoek is gebleken dat de financiële bijdrage één van de grootste belemmeringen voor ouders is om hun kinderen deel te laten nemen aan een voorschool. Om toch zoveel mogelijk doelgroepkinderen te bereiken is daarom besloten om de voornaamste obstakel voor ouders weg te nemen en het bereik onder doelgroepkinderen in de voorschoolse periode te verhogen door het verlagen van de ouderbijdrage.

Toeleiding

Met het consultatiebureau is de afspraak gemaakt dat de doelgroepkinderen die nog niet naar een voorschoolse voorziening gaan, extra aandacht zullen krijgen en er extra inspanningen zullen worden verricht om deze kinderen toch toe te leiden tot een voorschool. Dit zal onder andere gebeuren door extra aandacht op het consultatiebureaubezoek en een thuisbezoek.

Als het CJG een VVE-indicatie heeft afgegeven, moeten zij na een bepaalde tijd ook checken dat kinderen na het afgeven van deze indicatie ook daadwerkelijk zijn gestart met voorschoolse educatie. Het is niet de bedoeling dat de verklaring is afgegeven met 2 jaar en de kinderen pas met 3,5 jaar komen. De afgegeven VVE indicatie zou dan ook een beperkte houdbaarheid moeten hebben; is deze verlopen dan moet er een nieuwe worden aangevraagd.

Bij de start van voorschoolse educatie door een doelgroepkind, gaat de pedagogisch medewerker op huisbezoek om een goed beeld te krijgen van het kind en de thuissituatie. Hierdoor kan het aanbod VVE beter afgestemd worden op het kind en het gezin.

Doelstelling 3: Realiseren van kwalitatief volwaardig aanbod voorschoolse educatie

Om de effectiviteit voor doelgroepkinderen te optimaliseren, moet de kwaliteit van de voorschoolse educatie hoog zijn. Zo moet er worden voldaan aan de in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie genoemde voorwaarden én aan de wet IKK.

10 uur VVE per week

Op dit moment hebben gemeenten de wettelijke taak om per week tien uur voorschoolse educatie aan te bieden aan peuters met een risico op een onderwijsachterstand. Gezien de kosten is er in Epe voor gekozen om de 10 uur te verspreiden over 3 dagdelen peuterspeelzaalwerk (ipv 4 dagdelen). De peuterspeelzalen zorgen ervoor dat deze 10 uur in 3 dagdelen behaald kan worden.

Het kabinet wil de 10 uur voorschoolse educatie met ingang van 1 januari 2020 uitbreiden naar een aanbod van 16 uur per week voor doelgroepeuters tussen de 2,5 en 4 jaar oud. Deze 16 uur zijn niet bedoeld als opvang. Daarom hanteert het kabinet een maximum van zes uur VVE per dag, ook als kinderen een hele dag naar de kinderopvang zouden gaan.

De uitbreiding van 10 naar 16 uur heeft grote consequenties voor VVE-aanbieders. Op dit moment is nog niet bekend hoe dit precies ingevuld zal gaan worden.

Pedagogisch medewerkers geven aan te weinig tijd te hebben om VVE goed uit te kunnen voeren omdat er voor doelgroepkinderen vaak extra werkzaamheden aan toegevoegd worden naast de tijd die zij aan voorschoolse educatie kwijt zijn. Zo zijn zij extra tijd kwijt aan voorbereiding, het houden van gesprekken met ouders, de toeleiding van het kind naar het basisonderwijs (warme overdracht), afstemming met het CJG/zorgaanbieders/vluchtelingenwerk/externe onderzoeksbureaus, het maken van een zorgplan etcetera. Per doelgroepkind is een vergoeding voor 10 uur per week; dat is ook precies het aantal uren dat een doelgroepkind naar de voorschoolse voorziening gaat. Voor extra zaken die buiten de opvanguren van het kind plaatsvinden is geen tijd. Voorstel is om extra tijd in te ruimen voor de pedagogisch medewerkers om VVE beter vorm te kunnen geven en de kwaliteit van VVE te verbeteren. Per doelgroepkind zal 1 uur extra per maand worden gefinancierd voor de uitvoering van deze werkzaamheden.

VVE programma

Voor de voorschoolse educatie wordt een programma gebruikt waarin op gestructureerde en samenhangende wijze de ontwikkeling wordt gestimuleerd op het gebied van taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het gaat bij VVE om programma's die starten op de peuterleeftijd en doorlopen in groep 1 en 2 met een doorgaande leerlijn van voorschools naar vroegschool. Het zijn geen losse lessen; bij alles wat er in de klas gebeurt, speelt het programma een rol, ook als er niet expliciet aan activiteiten van het programma wordt gewerkt. In de voorscholen wordt gewerkt met een landelijk erkend VVE-programma.

Beroepskrachten

De pedagogisch medewerkers moeten een opleiding hebben gevolgd welke volgens de WEB (Wet educatie en beroepsonderwijs) specifiek gericht is op het opdoen van pedagogische vaardigheden of een erkenning van de beroepskwalificaties volgens de Algemene wet erkenning EU-beroepskwalificaties ten aanzien van de door hen te verrichten beroepswerkzaamheden. Kortom; de opleiding moet aansluiten bij het werk.

In het gewijzigde Besluit Basisvoorwaarden Kwaliteit VVE, gepubliceerd op 26 april 2017, staat dat pedagogisch medewerkers die op een VVE-groep werken het 3F-niveau moeten beheersen voor mondelinge taalvaardigheid en lezen. De afgelopen jaren zijn de pedagogisch medewerkers hierin opgeleid en hebben ze er examen voor gedaan.

Tot slot heeft de pedagogisch medewerker een opleiding VVE gevolgd en hier een diploma in behaald.

Doelstelling 4: Doorgaande leerlijn VVE

Bij een doorgaande lijn in de VVE gaat het om een ononderbroken ontwikkelingsgang van kinderen van de voorschoolse voorziening naar het onderwijs. Het is belangrijk dat het kind in zijn ontwikkel- en leerproces zo min mogelijk overlap, breuken of gaten ervaart. Van een doorgaande leerlijn wordt gesproken als de leerstof en het (onderwijs)resultaat van de voorschoolse voorziening en de basisschool naadloos op elkaar aansluiten. Dit levert een betere startpositie op in groep 3 voor de kinderen en uiteindelijk gedurende de hele schoolloopbaan. Een doorgaande lijn heeft dan ook positieve effecten op kinderen, gezinnen (ouders) en personeel.

Er zijn verschillende manieren om een doorgaande lijn te realiseren, bijvoorbeeld een doorgaande lijn in het beleid, samenwerking en afstemming voor- en vroegschool, een kindvriendelijke overdracht en een inhoudelijke doorgaande lijn. In Epe willen we in de OAB-periode 2019-2022 minimaal een doorgaande lijn in afstemming en overdracht realiseren. De doorgaande lijn in samenwerking en inhoud zullen ook verder ontwikkeld worden.

Er is in de gemeente al een standaard overdrachtsformulier in gebruik waar de belangrijkste gegevens met betrekking tot het kind zijn opgenomen. Hierdoor is er gegevensuitwisseling tussen de voor- en vroegschool over het desbetreffende kind en kunnen de kinderen gevolgd worden. Daarnaast is de afspraak dat bij doelgroepkinderen er altijd, naast het formulier een warme overdracht is tussen de voor- en de vroegschool. Ook voor niet-doelgroepkinderen wordt een overdrachtsformulier gebruikt.

In het verleden waren ten behoeve van de doorgaande leerlijn ook afspraken gemaakt tussen de voor- en vroegscholen voor de keuzes van de specifieke VVE-programma's. In de praktijk werd met name door het basisonderwijs deze gemaakte keuze losgelaten en voor een ander programma gekozen. Het is niet noodzakelijk om eenzelfde programma te gebruiken om een doorgaande leerlijn te ontwikkelen, het maakt het echter wel wat gemakkelijker.

Momenteel is door de wisselingen onduidelijk welke programma's er in de voorscholen worden gebruikt en hoe de doorgaande lijn gerealiseerd wordt. In de beleidsperiode 2019-2022 zal daarom extra geïnvesteerd worden op een goede afstemming en intensievere samenwerking tussen voor- en

vroegschool (o.a. door het organiseren van een overleg tussen voor- en vroegschool) en het gebruik van een VVE programma in de vroegschool.

Een hulpmiddel bij de doorgaande lijn is een observatie- of kindvolgsysteem. Alle voor- en vroegscholen gebruiken er al één, maar deze zijn onderling verschillend van elkaar en daardoor niet goed met elkaar te vergelijken. In de beleidsperiode 2019-2022 zal daarom nader onderzocht worden of het mogelijk is allemaal eenzelfde systeem te gebruiken danwel de verschillende systemen zo aan te passen dat ze naadloos in elkaar overlopen.

De ouders moeten al bij het aanmeldformulier voor de voorschoolse educatie toestemming geven dat gegevens uitgewisseld mogen worden. Het (mogen) uitwisselen van informatie zou een vanzelfsprekendheid moeten worden, en een verplichting voor kinderen met een VVE-indicatie.

Doelstelling 5: Taalonderwijs aan niet-Nederlands sprekende leerlingen (NT2) en/of schakelklas

Schakelklassen zijn klassen voor basisschoolleerlingen met een grote achterstand in de beheersing van de Nederlandse taal. In een schakelklas krijgen leerlingen van de basisschoolleeftijd met een grote taalachterstand gedurende een beperkte periode (bijvoorbeeld een heel schooljaar) extra taalonderwijs. Het gaat om kinderen van wie verwacht mag worden dat zij in een schooljaar zodanige vorderingen maken op taalgebied dat zij daarna in staat zijn met succes het reguliere onderwijs (op hun eigen niveau) te vervolgen. Als een kind langer dan één schooljaar nodig heeft om de taalachterstand in te halen, moet dit ook mogelijk zijn. Belangrijk uitgangspunt is dat schakelklassen gericht zijn op taalachterstanden, niet op ontwikkelingsachterstanden.

In de gemeente Epe is een NT2 klas; een schakelklas gericht op nieuwkomerskinderen. Met het basisonderwijs is de afspraak gemaakt dat als er een nieuwkomerskind in de gemeente komt wonen, deze eerst taalonderwijs gaat volgen in de NT2 klas. De NT2 klas richt zich voorlopig alleen op kinderen uit de groepen 3 tot en met 8. De kinderen volgen in deze schakelklas voltijds taalonderwijs voor een periode van gemiddeld 1 jaar. Gedurende OAB 2019-2022 zal, bij voldoende aantallen kinderen, deze NT2 klas blijven bestaan. Daarnaast wordt er gekeken of meerdere gemeenten aan willen sluiten bij de NT2 klas; Heerde heeft hier interesse in. Dit maakt de basis meer stabiel, en geeft meer mogelijkheid te differentiëren door bij voldoende aantallen mogelijk 2 klassen op te zetten.

In 2011 is er in de gemeente Epe een pilot gestart voor 3 schakelklassen, gericht op kinderen met een taalachterstand uit groep 1 en 2 in het basisonderwijs en 1 schakelklas in de voorschoolse periode. De scholen hadden zelf een invulling gegeven aan het programma om zodoende het best aan te kunnen sluiten bij het 'reguliere' programma. Wel werden de lessen uitgevoerd worden door middel van pre-teaching, en was ondersteuning en coaching van de leerkrachten middels een vastgestelde methodiek wenselijk (investeren in de leerkracht). De bedoeling hiervan was dat scholen dusdanige ervaring op zouden doen om de continuïteit te kunnen waarborgen en/of vergroten, als na enige tijd de financiële middelen verminderden of verdwenen. Hoewel de resultaten van de schakelklassen positief waren, is na een aantal jaar de subsidie gestopt wegens beperkte financiële middelen. De scholen hadden zelf, zo gaven zij aan, geen financiële middelen om de pre-teaching voort te zetten. Nu er weer extra gelden beschikbaar zijn, zou er op enkele locaties extra ingezet kunnen worden op taalondersteuning in groep 1 en 2 of in schakelklassen. Ook het uitbreiden van professionaliseringsgelden voor onderwijzend personeel draagt bij aan het vergroten van het taalonderwijs. In 2019 wordt bekeken op welke manier dit het best vorm kan worden gegeven.

Doelstelling 6: Ouderbetrokkenheid

De thuissituatie is ontzettend belangrijk voor de ontwikkeling van een kind. Kinderen die thuis onvoldoende uitgedaagd en gestimuleerd worden, komen op school vaak minder goed mee dan ze zouden kunnen. Voorschoolse instellingen en scholen kunnen het niet alleen; zij hebben de ouders keihard nodig als het gaat om het stimuleren van kansen voor kinderen. Alle reden dus om de samenwerking met ouders zo goed mogelijk vorm te geven. VVE-aanbieders en ouders kunnen

samenwerken om optimale omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van peuters en kleuters; dit is positief voor alle kinderen, maar zeker ook voor kinderen met een taalachterstand. Vanuit de thuissituatie kan er een positief effect uitgaan op de ontwikkeling en het leren van jonge kinderen. Ouders kunnen een thuissfeer creëren die de ontwikkeling van hun kind stimuleert, bijvoorbeeld door voor te lezen of samen te spelen. Het is voor ouders minstens zo belangrijk te weten wat hun kind in een voorschool of op school doet en hoe zij hun kind thuis het beste kunnen ondersteunen. Met deze informatie kan een ouder beter aansluiten bij de ontwikkelingswereld van het kind. Omgekeerd is het voor beroepskrachten ook relevant om te weten hoe het kind thuis functioneert en wat ouders met het kind ondernemen. Het is van belang dat de VVE-instelling en ouders met elkaar afspraken maken over een zo optimaal mogelijke samenwerking.

Werken aan het verbeteren van ouderbetrokkenheid vereist echter een bredere kijk en aanpak dan alleen vanuit de pijler OAB/VVE in de gemeente Epe. De gemeente Epe hecht er veel belang aan dat kinderen in haar gemeente gezond en veilig opgroeien. De basis hiervoor wordt gevormd door de eigen kracht van het netwerk (gezin, familie, burens, vrienden) waarbinnen kinderen opgroeien. Vervolgens maken ook kinderopvang en onderwijs (scholen) als (voorliggende) voorziening al snel deel uit van het zich uitbreidende netwerk. Het is een voor de hand liggende aanneme dat de (voor-, vroeg- en basis-) school een behoorlijke invloed heeft op kinderen en vervolgens op hun ouders. Het contact verloopt veelal laagdrempelig en ouders komen makkelijker met vragen naar de professionals binnen de scholen en kinderopvang, en omgekeerd kunnen professionals als er problemen zijn met het kind in contact treden met de ouders. Op deze manier ontstaat er een netwerk van vroeg-signalering tussen ouder en leerkracht/pedagogisch medewerker waarbij het van essentieel belang is de samenwerking met de overige professionals binnen de scholen en kinderopvang goed verloopt. Kortom: ouderbetrokkenheid binnen de (voor)school is heel belangrijk voor het gezond en veilig opgroeien van kinderen. Niet alleen in de preventieve sfeer maar ook als zich problemen voordoen en er meer inzet nodig is voor alle gezinsleden. Te denken valt dan onder andere aan ontwikkelingsstimulering, opvoedingsondersteuning en de schakelklas.

Er zijn al diverse projecten die gericht zijn op ouderbetrokkenheid. Te denken valt bijvoorbeeld aan Boekstart, het project Steunouder en de Voorleesexpres. Ook hebben de voorschoolse voorzieningen diverse projecten opgezet in het kader van ouderbetrokkenheid. Zo krijgen (doelgroep-)kinderen een oudermap (VVE thuis) mee; de ouder kan hierin de woorden lezen waarmee geoefend dient te worden, diverse tips vinden voor het voorlezen en ondersteuning voor de ouders. Succesvolle projecten met ouderbetrokkenheid moeten zoveel mogelijk worden voortgezet en waar mogelijk uitgebreid.

Sinds 2017 is voorschools maatschappelijk werk beschikbaar in de gemeente; in het voorschoolse veld was er ook behoefte om mogelijke signalen van hulp/zorg/begeleiding voor kinderen op te vangen en hierop in te spelen middels een laagdrempelige vorm van preventieve ondersteuning. Aan ouders en aan professionals wordt ondersteuning geboden bij de algehele ontwikkeling van het kind en kan hiermee de doorstroming naar het basisonderwijs bevorderen. Ouderbetrokkenheid is hierbij een belangrijk onderdeel.

Het doel van ouderbetrokkenheid is om te komen van curatief naar preventief; voorkomen is immers beter dan genezen. Daar is meer voor nodig dan het organiseren van verschillende vrijblijvend te bezoeken voorlichtende bijeenkomsten over dit onderwerp. Ouderbetrokkenheid is een onderwerp dat vaak maatwerk vergt; daarom moet er niet gebruik worden gemaakt van één uniforme methode voor ouderbetrokkenheid, maar kijken naar de beste aansluiting passend bij de vraag van de ouders. Zoveel mogelijk collectief en daar waar niet anders kan individueel. Aansluiten bij de behoefte en de vraag betekent dat je uitgaat van de kracht van de ouder, maar ook daar ondersteuning biedt waar het beste resultaat te behalen valt.

Om ouderbetrokkenheid goed vorm te kunnen geven is kennis nodig van de vraag van de ouders, afstemming van de activiteiten door de diverse organisaties en kennis van de sociale kaart van Epe. Middels het aanstellen van een oudercoördinator kan hierin worden voorzien. De oudercoördinator is de spin in het web. De gemeente wil dat de samenleving samen redzaam wordt, een oudercoördinator draagt daar aan bij. Hij/zij signaleert vroeg, ziet ouders op een laagdrempelige manier en kent de sociale kaart.

De oudercoördinator:

- is aanwezig is bij activiteiten voor ouders en kinderen, en heeft daardoor een goed beeld welke ouders wel en niet worden bereikt. Op deze manier ontstaat een goed beeld van de vragen en behoeften van de ouders
- is ondersteunend aan de leerkrachten en pedagogische medewerkers. De werkzaamheden sluiten goed aan bij het voorschools maatschappelijk werk.
- kan ouders snel en gemakkelijk toeleiden naar andere partijen in het sociale veld. Te denken valt bijvoorbeeld aan het Taalpunt voor laaggeletterde ouders of het CJG voor opvoedondersteuning.
- kan professionals uit de (voor-)school die met ouders en kinderen werken trainen in communicatie met ouders in alle lagen van de bevolking op het gebied van handelingsvaardigheden, rollen en verwachtingen.
- ondersteunt en faciliteert leerkrachten en pedagogisch medewerkers naar toeleiding vanuit de behoefte van de ouder met als doel om hun kinderen beter te kunnen begeleiden en ondersteunen.
- Werving, organisatie en monitoren van activiteiten van ouder en kind samen met leerkrachten en pedagogische medewerkers. Laagdrempelige activiteiten zoals bijvoorbeeld aanwezigheid tijdens het brengen van kinderen op de locatie waarbij ouders worden uitgenodigd voor het drinken van een kopje koffie of interactief voorlezen voor ouders en kinderen.
- De oudercoördinator is werkzaam voor alle locaties (is dus niet locatie gebonden); door de helicopterview kunnen gemakkelijk verbindingen worden gelegd.

Doelstelling 7 Resultaatafspraken

Het Rijk investeert veel geld in het verminderen van taalachterstand bij jonge kinderen en vindt het van belang dat op lokaal niveau de discussie over de opbrengsten van VVE besproken worden. Daarom is een wettelijke verplichting opgenomen (WPO artikel 167) dat gemeenten en schoolbesturen jaarlijks resultaatafspraken voor vroegschoolse educatie maken, en dat alle partijen meewerken aan de totstandkoming van de afspraken. De meerwaarde van het maken van resultaatafspraken is dat hiermee de dialoog over de opbrengsten van VVE gevoerd kan worden. Gemeenten ontvangen de middelen voor voorschoolse educatie en de schoolbesturen die voor vroegschoolse educatie. De resultaatafspraken bieden de mogelijkheid voor gemeenten om een gesprek aan te gaan over de invulling van de vroegschoolse educatie.

De afspraken op het gebied van vroegschoolse educatie gaan over de resultaten die scholen bereiken op het terrein van vroegschoolse educatie. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om het aantal kinderen dat een niveau stijgt, het aantal kinderen dat bijvoorbeeld minimaal op niveau C zit of afspraken over de minimale woordenschat aan het einde van groep 2. Het is aan de scholen om voor het bereiken van die resultaten de weg daarnaar toe te kiezen. Afspraken over resultaten zijn verplicht; afspraken over het "hoe" dus niet.

Hoewel dit wettelijk niet verplicht is, zullen deze jaarlijkse resultaatafspraken ook worden gemaakt voor de voorschoolse periode.

Doelstelling 8 Kwaliteitszorg

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het VVE-beleid en daarmee voor het verzorgen en bewaken van een goede kwaliteit. Hiervoor is inzicht nodig in de uitvoering van dit beleid, zoals het bereik, de kwaliteit en de effecten. Daarbij gaat het om het monitoren van het proces en ook van de opbrengsten van het VVE-beleid. Kwaliteitszorg VVE is het systematisch en cyclisch werken aan het meten, borgen en verbeteren van de kwaliteit van VVE. Kwaliteitszorg VVE wordt niet voorgeschreven vanuit wet- of regelgeving, het wordt wel beoordeeld door de inspectie. Daarbij gaat het om het totale VVE-beleid en de afspraken die er zijn gemaakt, van signalering en toeleiding (bereik) tot aan de resultaatafspraken en alles wat daar tussen zit: uitvoering, subsidieverordening en het verantwoordingsproces. Dit vraagt om goede kwaliteitszorg. Dat betekent regelmatige evaluatie samen met de betrokken instellingen, opsporen van knelpunten, nagaan of alles werkt en loopt zoals het bedoeld is en of er zaken verbeterd kunnen worden.

Dus:

- Het VVE-beleid en/of de afspraken met partners over de uitvoering van VVE worden jaarlijks geëvalueerd. Dit kan bijvoorbeeld door het inzetten van een monitor om het VVE-beleid, het bereik en de resultaten in kaart te brengen. Deze monitor mag zelf worden uitgevoerd of door een onafhankelijk extern bureau.
- Over de bevindingen uit de evaluatie wordt gerapporteerd;
- Verbeterpunten worden benoemd en opgenomen in plannen voor komende jaren.

Om goed te kunnen evalueren is het belangrijk dat voor- en vroegscholen hun administratie goed bijhouden en resultaatafspraken gemonitord worden.